

УДК 338.48

І.В. ЩОГОЛЄВА

Державна льотна академія України, Кіровоград

МІСЦЕ І РОЛЬ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ

У статті розглядаються місце і роль професійно орієнтованих дисциплін в процесі фахової підготовки майбутніх менеджерів туризму.

Ключові слова: фахова підготовка, професійно орієнтовані дисципліни, менеджер туризму.

Постановка проблеми. Економічні та соціальні перетворення, які відбуваються в Україні, зумовили глибокі структурні зміни в туризмі, що призвели до проблем, пов'язаних з недоліками в управлінні туризмом, стихійним розвитком туристичної індустрії, недосконалістю законодавчої та нормативної бази туризму, недосконалістю системи кадрової підготовки.

Актуальність і доцільність дослідження проблеми фахової підготовки майбутніх менеджерів туризму зумовлені необхідністю подолання суперечностей, які існують між потребою суспільства у високоякісних спеціалістах для галузі туризму і недостатнім рівнем їх підготовки, що зумовлено відсутністю уніфікації змісту та структури професійно орієнтованих дисциплін, які й забезпечують фахову підготовку спеціалістів.

Л.В. Польова [1] зазначає, що відповідність змісту навчання вимогам майбутньої професійної діяльності, зв'язок навчання з виробничою практикою, навчання на робочому місці, взаємозв'язок теоретичних курсів із практичними предметами, тривале стажування на робочих місцях під час навчання у ВНЗ – ось те, що формує основу висококваліфікованих спеціалістів сфери туризму.

Аналіз останніх досліджень. Необхідність створення галузевої системи підготовки кадрів для галузі туризму, уніфікації в підготовці спеціалістів, актуалізує питання розробки теоретичних, методичних та дидактичних засад професійної освіти. Розробка парадигми професійної підготовки менеджера туризму як одне з актуальних завдань сучасної професійної педагогіки, повинна передбачати формування світоглядної концепції спеціаліста, в межах якої закладаються основи фахового, економічного та логіко-інформаційного мислення, накопичуються необхідні знання, виробляються навички та вміння [2]. Кожен із напрямів підготовки передбачає отримання певної системи знань і вмінь, що досягається через засвоєння предметів відповідного циклу, поєднання теоретичної підготовки з практикою та самостійною роботою студента.

Аналіз досліджень і публікацій. В.К. Федорченко, Н.А. Фоменко, Н.Г. Ничкало, І.В. Зорін, В.А. Квартальнов, І.А. Зязюн, Л.Г. Лук'янова, Т.Г. Сокол, які зробили вагомий внесок у вирішення цієї проблеми, підкреслюють, що професійне знання не є однорідним, воно містить три основних компоненти: загальнопрофесійні знання, які відрізняють одну професію від іншої, науково-предметні (дисциплінарні) знання, що мають науково-технологічну природу, і суто фахові, диференційовані знання [3, с.129].

Формулювання цілей статті. Обґрунтувати роль і місце професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх менеджерів туризму.

Виклад основного матеріалу. Відсутність системності в професійній спрямованості навчальних планів, академічності в назвах дисциплін, концептуальності навчальних програм за спеціальністю, а також недосконалість понятійного апарату призводить до „освітнього хаосу” й ускладнює процес розроблення складових туристичної освіти [4, с.8].

Туристичний менеджмент – порівняно новий напрям у вітчизняній професійній освіті, який почав досліджуватись в національній науці та практиці на початку 1990-х рр.

Зміст і структура навчального матеріалу нормативної частини навчального плану підготовки менеджерів туризму визначені в існуючих освітніх стандартах. Наповнення варіативної частини формується окремо кожним освітнім закладом і тому має суттєві розбіжності. Вимоги роботодавців та специфіка туристичної сфери вимагає певної уніфікації освітніх планів, створення єдиної моделі спеціаліста туристичної індустрії, розробки та впровадження відповідних науково-методичних комплексів.

Міжнародний та вітчизняний досвід свідчить про те, що праця спеціаліста у сфері туризму виходить за межі виключно менеджерських дисциплін, ґрунтується не лише організаційних, управлінських та економічних аспектах. Спеціаліст, який працює в галузі туризму, повинен володіти цілою системою знань, до якої входять соціальні, гуманітарні, культурологічні, історичні, правові, рекреаційні, екологічні знання. Сучасний менеджер туризму повинен також володіти двома-трьома іноземними мовами та сучасними комп'ютерними інформаційними технологіями.

Підготовка менеджера туризму передбачає отримання певної системи знань і вмінь шляхом засвоєння дисциплін відповідного циклу, а саме: гуманітарної підготовки, природничо-наукової та загальноекономічної, професійно орієнтованої в межах як нормативної частини, так і вибіркової.

Дисципліни, які забезпечують загальноосвітню підготовку, є обов'язковими для всіх студентів і не залежать від профілю їх підготовки.

Фундаментальною базою підготовки менеджера є система економічних знань і вмінь, необхідних йому для успішної організації фінансово-господарської діяльності туристичного підприємства, що повністю відповідає економічній концепції освіти в туризмі, яка набула розповсюдження в зв'язку з уключенням галузі туризму до структури народного господарства.

Професійно орієнтовані дисципліни відіграють проміжну роль між загальноосвітньою та професійною підготовкою та виступають у ролі наскрізного компонента змісту освіти.

Професійно орієнтовані дисципліни нормативної частини, а саме: економіка підприємства, фінанси, бухгалтерський облік, аудит, міжнародні економічні відносини, підприємницьке право, маркетинг, логістика, контролінг, основи менеджменту, операційний менеджмент, управління персоналом, інформаційні системи в менеджменті, організація праці менеджера, основи зовнішньоекономічної діяльності, трудове право, основи охорони праці є базовими, мають міжгалузевий характер і забезпечують студентів знаннями, необхідними при вивченні професійно орієнтованих дисциплін варіативного циклу.

Професійна підготовка спеціаліста саме туристичної галузі, на думку Т.Г. Сокол [2], здійснюється через засвоєння дисциплін фахової орієнтації, які представлені у вибірковій частині професійно орієнтованих дисциплін, та до яких належать блоки дисциплін з технології, організації, а також економіки галузі, галузевого маркетингу та менеджменту.

Формування теоретичних знань майбутніх менеджерів туризму починається з вивчення дисципліни «Вступ до фаху» і доповнюється проходженням практики з активного туризму. В процесі вивчення даної дисципліни у студентів формується уявлення про майбутню професійну діяльність з урахуванням усіх функціональних напрямків цієї діяльності, а також понятійний апарат, на якому буде ґрунтуватися подальше вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Динамічність сучасних умов провадження туристичної діяльності передбачає технологізацію всіх процесів. Технологізація професійного мислення майбутніх менеджерів туризму забезпечується в процесі вивчення блоку дисциплін з технології, до яких уходять: технологія туризму, технологія готельної справи, технологія ресторанних послуг. Знання з цих предметів мають галузевий характер і закріплюються студентами в процесі виконання курсової роботи з технології галузі. У процесі проходження технологічної практики у студентів формується система професійних вмінь і навичок, а також з'являється можливість досліджувати основні технологічні процеси, а саме: технологію формування туру, просування та реалізацію туристичного продукту у виробничих умовах.

Блок дисциплін з організації туристської діяльності створює систему більш високого порядку внаслідок того, що забезпечує студентів знаннями про основи і механізм функціонування туристичної галузі, законодавчу та нормативну базу туризму, інструменти державного регулювання галузю туризму, у ролі яких виступають ліцензування, стандартизація та сертифікація туристських послуг, організаційно-правові форми туристичних підприємств, організацію договірних відносин на туристичному підприємстві, організацію роботи з постачальниками послуг тощо. У процесі проходження організаційної практики студенти реалізують отримані знання та набувають уміння і навичок щодо організації договірних відносин на туристичному підприємстві.

Блок дисциплін економіка-маркетинг-менеджмент є завершальним в процесі формування професійного мислення майбутнього менеджера туризму. Системність професійного навчання в межах цього блоку забезпечується послідовністю вивчення цих дисциплін: від загальних положень, які мають міжгалузевий характер, до галузевої економіки, маркетингу та менеджменту.

Кожний з навчальних предметів професійно орієнтованого циклу виконує свою функцію в формуванні системи знань по спеціальності і містить відповідні йому компоненти наукових знань про загальні об'єкти вивчення. Для всіх дисциплін, які вивчаються майбутніми менеджерами туризму, такими об'єктами є споживач і туристичний продукт.

Здійснення зв'язків між елементами систем знань з навчальних дисциплін професійно орієнтованого циклу передбачає наступність використання компонентів знань щодо загальних об'єктів вивчення. На необхідність такої наступності вказує С.Я. Батишев, який акцентує на тому, що про систему знань, навичок і вмінь у студентів з різних предметів, про їх зв'язок, мова може йти лише тоді, коли окремі елементи змісту будь-якого предмету будуть присутніми в іншому предметі або знання наступних предметів будуть спиратися на попередні [5].

На думку О.А. Артем'євої, М.Н. Макеєвої, Р.П. Мільруд [6], міждисциплінарні процеси допомагають студенту реалізувати прагнення до творчої свободи й застосовувати гуманітарні здібності, а також підвищувати вмотивованість до професійної підготовки, внаслідок чого студент отримує системну, метапредметну освіту.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, професійно орієнтовані дисципліни є важливою складовою в системі фахової підготовки майбутніх менеджерів туризму, яка забезпечує їх професійне становлення. Уніфікація змісту і структури навчальних програм професійно орієнтованих дисциплін варіативного блоку, доцільна послідовність вивчення дисциплін, наступність використання компонентів знань щодо загальних об'єктів вивчення є необхідною умовою підвищення якості підготовки менеджерів туризму.

Перспективи подальшого наукового пошуку можливі в напрямку обґрунтування міждисциплінарних зв'язків предметів професійно орієнтованого циклу.

Список використаної літератури

1. Польова Л. В. Освіта менеджерів у світлі реформування освіти [Електронний ресурс] / Л. В. Польова // Вісник Черкаського Національного університету імені Богдана Хмельницького. – 2008. – Вип. 135. – С. 74–76. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N135/N135p073-076.pdf.
2. Сокол Т. Г. Педагогічні аспекти створення моделі спеціаліста туристичного менеджменту та науково-методичного забезпечення його підготовки [Електронний ресурс] / Т. Г. Сокол // Вісник Черкаського Національного університету імені Богдана Хмельницького. – 2008. – Вип. 137. – С. 57–60. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchu/N137/N137p057-060.pdf.
3. Басюк І. Д. Основи туризмології: навч.-метод. посіб. / І. Д. Басюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2005. – 204 с.
4. Лук'янова Л. Г. Освіта в туризмі: навч. метод. посіб. / Л. Г. Лук'янова. – К. : Вища школа, 2008. – 719 с.
5. Батышев С. Я. Подготовка рабочих в средних профтехучилищах / С. Я. Батышев. – М. : Педагогика, 1988. – 176 с.
6. Артемьева О. А. Методология организации профессиональной подготовки специалиста на основе межкультурной коммуникации : [монография] / О. А. Артемьева, М. Н. Макеева, Р. П. Мильруд. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2005. – 160 с.

И.В. Шёголева

Государственная лётная академия Украины, Кировоград

МЕСТО И РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННЫХ ДИСЦИПЛИН В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ ТУРИЗМА

В статье рассматриваются место и роль профессионально ориентированных дисциплин в профессиональной подготовке будущих менеджеров туризма.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, профессионально ориентированные дисциплины, менеджер туризма.

I.V. Shchogoleva

The State Flying Academy of Ukraine, Kirovograd

ROLE AND PLACE OF PROFESSIONALLY ORIENTATED DISCIPLINES IN WOULD-BE TOURISM MANAGERS' PROFESSIONAL TRAINING

The article considers the place and the role of professionally oriented disciplines in the professional training of future managers of tourism.

Key words: professional training, professionally oriented disciplines, manager of tourism.